

# הג'יגים לפרשת השבוע

## העלון ניתן להורדה באתרים הבאים:

"לא ראיתי כהנה" (בראשית מא יט)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת פרעה כמה שאמר "לא ראיתי כהנה" בא לשלול את האפשרות שהחלום הוא תוצאה של דברים שפרעה הרבה בהם ביום, כמו שאמר דניאל "רעיוןך על משכבך סליקו" (דניאל ב' כט) ופירש רש"י "רעיוןך" דהיינו הרהורך, "על משכבך סליקו", מה שהיית מהרהר ביום, מה יהיה אחריו? על משכבך עלו, לכן אמר פרעה "לא ראיתי כהנה".

"ואת עַם הַשְׂנִי קָרָא אֶפְרַיִם, כִּי הִפְרִי אֶ-לִוְקִים בְּאַרְץ עֲנִי" (בראשית מא זב)

למרות שיוסף זכה במצרים לשיא הגדולה ולמעמד של משנה למלך, כדברי פרעה: "אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי" (בראשית מא' מ). הוא מגדיר את מצרים "ארץ עניי", מדוע?  
מתרץ האברבנאל: שלמרות כל הכבוד והעושר שהיה ליוסף במצרים, הוא קורא אותה בשם "ארץ עניי", מאחר שיוסף היה מרוחק מבית אביו ומארץ מולדתו. וכל העושר הרב, והתהילה והכבוד שזכה בהם יוסף בארץ מצרים, לא העבירו אותו על דעתו ולא החלישו בקרבו את תחושת הניכור שחש כל הימים במקום שהייתו.  
יוסף ראה את המולדת במקום שנמצאים בו יעקב אביו ובני ביתו, ולכן כינה את מצרים "ארץ עניי", כי מבחינה רגשית, מצרים נשארה זרה ונוכריה לגביו, ונפשו ערגה עד סוף ימיו לארץ ישראל, מקום מגורי אבותיו ואחיו.

"שְׁלוֹזוּ מִכֶּם אֶזְרָא וִיקָחוּ אֶת אוֹזֵיכֶם וְאַתֶּם הָאֲסֻרוֹ וִיבִזְזוּ דְּבָרֵיכֶם הָאֵמֶת אֶתְכֶם" (בראשית מב' טז)

מעיר ה"כלי יקר" שבסופו של דבר יוסף שלח את כולם חוץ מאחד, אם כך מדוע אמר להם "שלחו מכם אחד"? ומתריך שכל מה שעשה יוסף לאחים היה כדי שהם יכירו בחטאם ויתוודו, ובמאמר זה, "שלחו מכם אחד", רצה יוסף להביא את האחים שירגישו בחטא שחטאו באחיהם יוסף ויתוודו על עוונם, כי כאשר יגיעו לשלב שצריך לשלוח אחד מהם, מן הסתם יבחרו בראובן שהוא הגדול שבאחים ו"לו משפט הבכורה" לצאת לחירות ממקום המשמר, ואולי בעקבות זאת יתלו האחים את מה שקורה להם במכירה של יוסף, שהרי לא היה לראובן חלק במכירה זו ולכן הוא ניצל, כי אפילו ליהודה היה חלק במכירה זו שהרי בעבורה הורידוהו האחים מגדולתו כמו שפירש רש"י על הפסוק "וירד יהודה" (בראשית לח' א), אך אחרי שהיו האחים במאסר ג' ימים העריך יוסף שכבר התמרק העוון הזה ולכן שחרר את כולם חוץ משמעון כי לשמעון חלק נכבד במכירתו, יותר מן כולם, כי מה שנאמר "ויאמרו איש אל אחיו לכו ונהרגהו" (בראשית לו' ב) הכוונה היא ששמעון אמר כן ללוי כמו שפירש רש"י על פסוק "שמעון ולוי אחים" (בראשית מט' ה) ובודאי ששמעון הוא זה שהתחיל בדבר כי לוי לא היה מדבר בפני אחיו הגדול ממנו.

"ויאמר שְׁלֹמֹם לָכֵן... כִּסְפֶכֶם בָּא אֵלַי" (בראשית מג' כג)

מקשה ה"נעם אלימלך" כיצד אמר עבד יוסף דבר שאינו נכון? הרי הכסף שלהם לא בא אליו והוא החזיר להם אותו? ומתריך על פי הידוע שיוסף ליקט את כל הכסף כמו שאמר הכתוב: "וילקט יוסף את כל הכסף" (בראשית מד' יד), וכל כוונתו היתה ללקט את הכסף בעבור ישראל כמובא בגמרא "שלשה אוצרות הן" (פסחים ק"ט א). וכך אמר להם עבד יוסף "כספכם בא אלי", כלומר הלא כל הכסף שבא אלי מכל העולם הוא כספכם, כי הכל בשבילכם, ואם כן למה אני צריך את הכסף שלכם? אלא שהוא אמר להם זאת בדרך חכמה כדי שהם לא יבינו את כוונתו.

"הִזֵּה אוֹזֵיכֶם הַקֶּטָן אֲשֶׁר אִמְרַתֶּם אֵלַי" (בראשית מג' כט)

מעיר ה"תוספת ברכה" שבשאלתו על יעקב אמר יוסף, "השלום לאביכם הזקן אשר אמרתם" (בראשית מג' כז), ללא תוספת המילה "אלי" כמו שאמר כאן אצל בנימין, והשאלה היא מדוע? ומתריך על פי המבואר באגדות, שבעת כניסת האנשים למצרים לקנות תבואה, היו רושמים בשער העיר, לפני הפקידים הממונים על כך, את שמותיהם ושמות אביהם. ואת הרשימות האלה הגישו הפקידים אל יוסף. ואם כן, ידע יוסף את שם אביהם מתוך הרשימה בטרם אמרו לו, ולכן לא אמר "אלי" אלא רק "אשר אמרתם", מה שאין כן אצל בנימין, היות שהוא לא בא לקנות תבואה, הוא לא נרשם בכניסה, ומה שיוסף ידע עליו היה רק על פי דבריהם אליו, לכן אמר "אשר אמרתם אלי".

"הֲרַעְוֹתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם" (בראשית מד' ה)

לפי ה"אור החיים" הקדוש הטענה של יוסף לאחים, "הרעותם אשר עשיתם", מתייחסת להשבת הכסף שמצאו באמתחותיהם בפעם הראשונה כשחזרו לכנען, והטענה היא ש"המעשה הטוב" הזה של החזרת הכסף לא נבע מצדיקות אלא נבע דווקא מרשעות, כי באמצעות מעשה זה הם ציפו שיחזיקו אותם כאנשים בעלי אמונה, שניתן לסמוך עליהם, וכך יוכלו לגנוב דברים יקרים וחשובים יותר מהכסף המושב, דהיינו הגביע, כי יוסף החזיק מהגביע כדבר יקר ערך יותר מהכסף שהשיבו עמם.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם: פורטונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אלים מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

"דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-20:45

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 18:30-19:15

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00